

международном научно-образовательном
электронном журнале

**ЧАСТЬ-13
ТОМ-2
01/2024**

OPEN ACCESS

ЛУЧШИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

международный научный электронный журнал

ЧАСТЬ-13 ТОМ-2

Январь - 2024 год

BO'LAJAK TARBIYACHI-PEDAGOGLAR KASBIY MOTIVATSIYASINI SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA

*CHDPU "Maktabgacha ta'lim metodikasi" kafedrası
dotsenti, p,f,f,d (PhD) Teshabayeva Zamira Sobirovna*

Annotatsiya: Mazkur maqolada pedagogik oliy ta'lim muassasalarida maktabgacha ta'lim tizimi uchun sifatli kadrlarni tayyorlash, ta'limga bo'lgan ehtiyojdan kelib chiqib, sohaga oid malaka va kompetentsiyani rivojlantirishni ko'zda tutuvchi mazmunni tashkil etishning masalalari haqida bayon etiladi. Sharqning buyuk mutafakkirlari tomonidan inson hayoti va kamolotida kasb-hunarning ahamiyati borasida muhim mulohazalar bayon qilinadi.

Talabalar kasbiy motivatsiyasini shakllantirishning muhim omillari haqida ma'lumotlar keltiriladi.

Kalit so'zlar: tarbiyachi-pedagog, motiv, omil, kompetensiya, maktabgacha ta'lim, ehtiyoj, mehanizm, kasbiy, zarura t.

Yangi O'zbekiston sharoitida oliy ta'lim mazmunini yanada takomillashtirish, zamonaviy ehtiyojlarga muvofiq yuqori malakali tarbiyachilarni tayyorlash, erishilgan ilmiy natijalarni maktabgacha ta'lim amaliyotiga joriy etishning samarali mexanizmlarini yaratish va boshqa vazifalar ta'lim tizimi sohasidagi ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilangan. So'ngi yillarda bo'lg'usi tarbiyachilarda kasbiy motivatsiyani shakllantirishga yo'naltirilgan o'quv reja va dasturlar ishlab chiqish hamda sohaga oid malaka va kompetentsiyani rivojlantirishni ko'zda tutuvchi mazmunni tashkil etish zarurati yuzaga keldi. Davlat va jamiyatning maktabgacha ta'limga bo'lgan ehtiyojidan kelib chiqib oliy ta'lim mazmunini ta'lim xizmatlari bozorining shakllanishiga mos holda takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu borada "Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasi"¹ da "ta'lim mazmunini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish, ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarining barqaror rivojlanishiga munosib hissa qo'shadigan, mehnat bozorida o'z o'rnini topa oladigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash tizimini yo'lga qo'yish" vazifasi belgilab berilgan Respublikamizdagi barcha pedagogika oliy ta'lim muassasalarida maktabgacha ta'lim tizimi uchun pedagog kadrlar tayyorlanadi. Talabalarning nazariy va amaliy bilim olishlari uchun

¹ O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish kontseptsiyasini tasdiqlash to'g'risida farmon. 2019 yil 8 oktyabr PF-5847-son

zarur imkoniyatlar yaratilmoqda. Amaldagi o'quv-me'yoriy hujjatlari, o'quv reja, fan dasturlarida bo'lajak tarbiyachi-pedagoglarni kelgusi faoliyatga tayyorlashda kasbiy motivatsiyani shakllantirish nuqtai nazaridan muayyan o'zgartirishlar qilishni taqozo qiladi. Ma'lumki, kasbiy motivatsiyani shakllantirishda motiv asosiy omillardan biri hisoblanadi. Motiv odamni muayyan xatti-harakatlarga undaydigan, unga rag'bat beradigan kuchdir. "Motivatsiya" so'zi lotincha "movēre" so'zidan olingan bo'lib, "harakatlanish", "undamoq" ma'nosini anglatadi. Motivatsiya insonning psixologik xarakteri, xulq-atvori, faolligi va muayyan maqsadga yo'nalganligini anglatadi. Motivatsiya psixologik tushuncha sifatida murakkab hodisadir: u insonning hayot yo'lini belgilashda muhim omildir.

Odamni faoliyatga undovchi asosiy sabab uning ehtiyojlari ekan, aynan mana shu ehtiyoj insonni ma'lum bir faoliyatga qiziqishiga turtki beradi. O'quv faoliyati mahsuli turli motivlar asosida yuzaga kelishini inobatga olsak, motivatsiya insonni kasb va hunar egallashida yetakchi omillardan biri ekanligi oydinlashadi. Motivatsiya insonning ruhiyati bilan uzviy bog'liq hodisadir. Shaxsning dinamik o'sishi nafaqat motivatsiyada namoyon bo'ladi, balki bu jarayonda ta'lim oluvchilarda o'quv-tarbiyaviy jarayonga bo'lgan qiziqish ham muhim ahamiyatga ega.

Sharqning buyuk mutafakkirlari tomonidan inson hayoti va kamolotida kasb-hunarning ahamiyati borasida muhim mulohazalar bayon qilingan. Ularning pedagogik qarashlarida ta'lim berish usullari va kasb-hunar egallashning ijtimoiy ahamiyati, fiziologik, psixologik xususiyatlari va talablari borasida asosli fikrlar ilgari surilgan.

Al-Xorazmiy "Bilim berishda ko'rgazmali vositalar, savol-javob, malaka va ko'nikmalarni shakllantirish, bilimlarni sinash usullaridan keng foydalanish lozim. Tafakkurni rivojlantirish uchun bilimlarni izchil bayon etishga e'tibor berish muhim", deb ta'kidlaydi [44; 74-b.].

Al-Forobiy: "ta'limiy vaziyatlarda ilmiy bilim bilan amaliy ko'nikma va malakalar uyg'unlashadi. Shu birlashuv asosida kasb-hunarga bo'lgan qiziqish ortadi", deb ta'kidlaydi. [44; 31-b.]. Demak, muayyan kasbni egallashni maqsad qilgan kishilarda kasbiy motivatsiyani oshirishda nazariy va amaliy bilimlarni integratsiyalash, ular o'rtasidagi uyg'unlikni topish muhim nuqtalardan biridir. Buning natijasida kishida nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar shakllanadi.

Mirzo Ulug'bek ta'lim-tarbiyada mudarrislarni odil va halol bo'lishga, o'z pedagogik mahoratlarini, bilimlarini muntazam oshirib borishga, har bir mashg'ulotni yuksak saviyada o'tkazishga da'vat qiladi, ana shu bilangina

o'quvchilarda bilim va hunar egallashga qiziqish orttirish mumkinligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, tarbiyachi avval o'zini tarbiyalashi, bilim va malakalarni egallashlari lozim. [Qarang: 44; 146-147-b.].

Oliy ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan professor-o'qituvchilardan o'z ustida muttasil ishlash, talabalarda soha bo'yicha bilim va ko'nikmalarni shakllantirishda namuna bo'lishlari talab qilinadi.

•Ta'lim oluvchilar kasbiy motivatsiyasini oshirishda muammoli ta'limni tashkil etish samara beradi. Bunda talaba muammo yechimini mustaqil izlaydi va ijodiy faoliyatga kirishadi. Natijada ularda pedagogik qobiliyatni namoyon etish imkoniyati yuzaga keladi. O'quv topshiriqlari berilganda, talabalarning imkoniyatlari va individual xususiyatlari inobatga olinishi lozim. Talabalar o'zining va boshqalarning faoliyatlarini tahlil qila olishlari hamda o'zgalarga ta'sir ko'rsata olishlari zarur.

Barcha motivlar ham o'quv faoliyatiga birday ta'sir qilmaydi. Bittasi yetakchi motiv, qolganlari esa ikkinchi darajali bo'lishi mumkin. Inson hayoti faoliyatdan iborat bo'lib, barcha psixik jarayonlar va hodisalar ketma-ket ravishda motiv bilan bog'liq holda yuz beradi. Motiv, odatda, insonni muayyan faoliyatga undovchi, yo'naltiruvchi va rag'batlantiruvchi kuch sifatida yuzaga keladi.

Q.Turg'unov "Motivatsiya shaxsning nima uchun ma'lum vaqtda boshqa fikr va harakatlarni emas, faqat shu fikr va harakatni bajarishga qaror qilganligini asoslab berishi, tushuntirib berishidan iborat mantiqiy operatsiyadir"-degan ta'rifni beradi. Bo'lajak mutaxassislarni kasbiy pedagogik faoliyatga tayyorlash ijtimoiy fenomendir. Chunki ular maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda ham ijtimoiy xissiy ko'nikmalarni shakllantirishlari lozim. Tadqiqot davomida motivatsiyani shakllantirishning muhim omillari aniqlandi. Ularga quyidagilar kiradi:

- ijtimoiy muhit, ta'lim tashkilotlari hamda ijtimoiy institutlar;
- ta'lim beruvchi va tengdoshlari;
- talabaning jamiyatdagi mavqei va intilishi;
- o'quv tarbiyaviy faoliyat.

Kasbiy motivatsiya sub'ektiv va ob'ektiv qismlardan tashkil topadi va ularga moddiy va nomoddiy omillar ta'sirini kuzatish mumkin. Kasbiy motivatsiyaning shakllanishida omillarning o'zaro ta'sir jarayoni yuz beradi. Bo'lajak tarbiyachilar ijtimoiy buyurtmani bajaruvchi mutaxassis sifatida tayyorlanadi. Kasbiy faoliyat kasbga yo'naltirishga ham bog'liq bo'lib, bunda talabalarning moyilligi, ehtiyoji va istaklari muhim ahamiyatga ega.

Talabalar kasbiy motivatsiyasi quyidagi yo'nalishlarda shakllanadi:

1. **Bilishga bo'lgan qiziqish:**

- yangi bilimlarni mustaqil o'zlashtirish;
- muammoli vaziyatlar yechimini topish;
- qo'shimcha bilimlarni o'zlashtirish, pedagog-tarbiyachi sifatida o'zini takomillashtirishning ijtimoiy dasturini tuzish.

2. **Ijtimoiy motivatsiya:**

- kengaytirilgan ijtimoiy motivlar: burch va mas'uliyat hissi;
- bilim olishni ijtimoiy ahamiyatga egaligini tushunish;
- ijtimoiy yoki pozitiv motivlar: atrofda qilargaga nisbatan ijobiy munosabatda bo'lishga intilish, ularni qo'llab-quvvatlash;
- ijtimoiy hamkorlik motivlari: boshqa odamlarga turlicha ta'sir ko'rsatish usullariga yo'nalganlik.

3. **O'quv motivatsiyasi:**

- maqsadli faoliyatni tashkil etish;
- o'quv jarayonida erkin va mustaqil harakat qilish;
- tashqi motivatsiyani ichki motivatsiyaga aylantirish;
- motivatsiyaning internal va eksternal darajalarini namoyon etish.

Yuqorida keltirilgan fikr-mulohazalar asosida motivatsiyaning shakllanishi bevosita shaxsning individual xususiyatlari, qiziqishlari, shaxsiy istak va xohishlari zahirida paydo bo'ladi deb xulosa qilish mumkin. Bo'lajak tarbiyachi-pedagoglar kasbiy motivatsiyasini shakllantirishda ularning qiziqish va maylini inobatga olish zarur. Bo'lajak tarbiyachi-pedagoglar motivatsiyasining shakllanishi ularda kasbiy kompetentsiyani ham rivojlantiradi. Ular orasida o'zaro bog'liklikni ta'minlanishi pedagogik oliy ta'limda bo'lg'usi tarbiyachi faoliyatini muvaffaqiyatli bo'lishiga nisbatan ishonchni oshiradi. Hamda talabalarda muvaffaqiyatga erishishda mas'uliyat hissini ham rivojlanib boradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1.Абдуллаева, Д. Р., & Тешабаева, З. С. (2023). ТЕХНОЛОГИИ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ МОТИВАЦИИ У БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ-ПЕДАГОГОВ. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 714-717.

2.Рахимов З.Т. Таълим жараёнида талабалар ўқув-билиш компетентлигини ривожлантириш. Замонавий таълим.2020. №3-3-106.

3.Содиқова Ш.А. Мактабгача таълим йўналиши талабаларини ижтимоий педагогик фаолиятга тайёрлаш: пед.фан.ном. ...дисс. — Тошкент, 2010. – 139 б.89

4. Содиқов Ҳамид Махмудович Бўлажак ўқитувчиларнинг коммуникатив-нутқ маданиятини ривожлантириш: пед.фан.фал.док. ...дисс. – Тошкент, 2020. – 234 б.

5.Teshabayeva, Z. S. (2021). PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE PRESCHOOL TEACHERS IN THE FIELD OF CONTEXTUAL LEARNING TECHNOLOGIES. Academic research in educational sciences, 2(2), 1360-1367.

6.Ibraimov, X., & Gaynazarova, G. (2023). THE CONTENT OF PREPARING STUDENTS FOR PROFESSIONAL ACTIVITY IN THE PROCESS OF INDIVIDUAL EDUCATION. Science and innovation, 2(B12), 330-333.

TABLE OF CONTENTS / ОГЛАВЛЕНИЯ / MUNDARIJA

№	The subject of the article / Тема статьи / Maqola mavzusi	Page / Страница / Sahifa
1	O'SIMLIKLARNI VEGETATIV KO'PAYTIRISH	3
2	AYOLLARDA SIYDIK TUTOLMASLIK SABABLARI, MEXANIZMI VA SAMARALI DAVOLASH USULLARINI QO'LLASH ORQALI FARG'ONAVILOYATI XUDUDIDAGI STATISTIK MA'LUMOTLARNI TAHLIL QILISH	8
3	KATTA O'LCHAMLI YARIMO'TKAZGICHLI YADROVIY NURLANISHLARNI QAYD QILUVCHI DETEKTORLARINING KIMYOVIY TEXNOLOGIK JARAYONLARINING MATEMATIK MODELLASHTIRISH	17
4	XONA O'SIMLIKLARIGA EKOLOGIK OMILLARNING TA'SIRINI O'RGANISH BO'YICHA BIOLOGIK TAJRIBA VA KUZATISHLAR O'TKAZISH	24
5	MAKTABGACHA TA'LIM YOSHDAGI BOLALARNI IJTIMOYLAHV JARAYONLARI	27
6	DIAGNOSTIKA VA KORREKSIYALASHNING MAQSADI HAMDA VAZIFALARI	32
7	OILADA VA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA BOLALAR MA'NAVIYATINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI	40
8	КЛАСТЕР ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ КАК КОНКУРЕНТНЫЙ МЕХАНИЗМ ПОДГОТОВКИ КАДРОВ	44
9	ВОСПИТАНИЕ ВЕРЫ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНИКОВ В СТРАНЕ-МАТЕ И ВОЕННОЕ ОБРАЗОВАНИЕ	49
10	ОСОБЕННОСТИ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНИКА	54
11	ОБЩАЯ И РЕГИОНАРНАЯ АНЕСТЕЗИЯ ПРИ КЕСАРЕВОМ СЕЧЕНИИ, ПОКАЗАННАЯ ПРИ ОСТРОМ ДИСТРЕССЕ ПЛОДА: РЕТРОСПЕКТИВНОЕ КОГОРТНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ	59
12	LIFE AND WORK OF OGANI	61
13	ГИГИЕНИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ОСВЕЩЕНИЯ РАБОЧИХ МЕСТ МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ	67
14	DEONTOLOGIYA VA UNING MUAMMOLARINI BARTARAF ETISHNING VALEOLOGIK TAMOYILLARI	70
15	TOMAS TESTI ASOSIDA O'SMIRLARDA PSIXOLOGIK MUHOFAZA IMKONIYATLARININI O'RGANISH USLUBI	75
16	BO'LAJAK INFORMATIKA O'QITUVCHILARINI METODIK TAYYORLASH TEXNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	85

17	УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ ПРЕДМЕТА «РУССКИЙ ЯЗЫК»	89
18	ПРИМЕНЕНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ЗАНЯТИЯХ РУССКОГО ЯЗЫКА	93
19	INTERNET TARMOQLARI	97
20	3DS MAXDASTURINING ASOSIY ELEMENTLARI HAMDA INTERFEYSDAN FOYDALANISH SOHALARI	103
21	POWERPOINT DASTURIDA ISHLASHNI TUSHUNTIRISH	107
22	COMPARATIVE DISCOURSE ANALYSIS OF TRADITIONAL AND ONLINE NEWS MEDIA	110
23	CHARACTERISTICS OF THE DIGITAL ECONOMY AND ITS DESCRIPTION	114
24	ИННОВАЦИОННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ ПО КОРПОРАТИВНОЙ КУЛЬТУРЕ ПЕДАГОГИ В ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ	118
25	RESEARCH AND DEVELOPMENT OF MEASURES TO IMPROVE THE ENERGY EFFICIENCY OF MACHINE-BUILDING ENTERPRISES	124
26	ВКЛАД БЕРДАХА В ПОЭЗИИ 19 ВЕКА	130
27	STATSIONAR TIBBIY YORDAM KO'RSATISHNI TASHKIL ETISH	133
28	STATSIONAR TIBBIY YORDAM KO'RSATISHNI TASHKIL ETISHDA MAJBURIY SUG'URTALASH TIZIMINI JORIY ETISH	137
29	BO'LAJAK TARBIYACHI-PEDAGOGLAR KASBIY MOTIVATSIYASINI SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA	141
30	BOLALAR MOSLASHUV KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA PEDAGOGNING O'RNI	146
31	SAHNALASHTIRISH FAOLIYATI JARAYONIDA BOLALARDA IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISH METODLARI	149
32	TARBIYA SHAXS IJTIMOYILASHUVINING OMILI SIFATIDA.	152
33	BOLALAR MOSLASHUV KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA OILANING ROLI	154
34	TARBIYA-INSON KO'ZGUSI	157
35	ОБУЧЕНИЕ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В STEAM ТЕХНОЛОГИИ	159
36	ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН ИҚЛИМ ШАРОИТИДА ЎРГАНИЛГАН ҒЎЗАНИНГ АҚШ ВА МЕКСИКА НАВ НАМУНАЛАРИ АСОСИДА ОЛИНГАН СЕЛЕКЦИОН ТИЗМАЛАРИНИ ЎРГАНИШ	162
37	ИЗУЧЕНИЕ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННЫЙ	167
38	СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ	172
39	KICHIK YOSHDAGI BOLALARGA INGLIZ TILINI O'RGATISHNING QIZIQARLI USULLARI	177

40	ЖИЗНЬ, ТВОРЧЕСТВО И НАУЧНОЕ НАСЛЕДИЕ АБДУРАУФА ФИТРАТА	182
----	---	-----

Внимание!— ЛУЧШИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ статьи и номера в юридическом, медицинском, социальном, научном журнале, информация в классах, права на информацию и правильные органы несут ответственность за точность данных органов.

Главный редактор:

В. Л. Семёнов

Помощник редактора:

М. А. Борисов

Редактор дизайна:

З. Ш. Халиков